

Захарін А.А.

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ

У статті проаналізовано сучасні виклики публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів, обумовлені безпрецедентними обставинами, спричиненими повномасштабною війною, потребою у масштабній реінтеграції військовослужбовців у життя суспільства. Акцентовано увагу на нагальності формування цілісної, ефективної та адаптивної системи державної підтримки, орієнтованої на індивідуальні потреби ветеранів, з урахуванням сучасних соціальних, гуманітарних та безпекових запитів.

Актуалізовано проблематику методології публічного управління, яка визначає не лише інструментарій, а й ціннісні засади, що формують орієнтири діяльності держави у соціальній сфері та дозволяють вибудувати ефективну взаємодію між державними інституціями, громадянським суспільством та цільовими групами населення, зокрема ветеранами, що потребують соціального захисту.

Здійснено аналіз наукових підходів і напрацювань вітчизняних та зарубіжних авторів, виокремлено та обґрунтовано ключові методологічні підходи до управління соціальним захистом ветеранів: системний, інституційний, суб'єктний та порівняльно-аналітичний. Кожен із підходів представлено в контексті актуальних потреб ветеранської політики, підкреслено їхню взаємодоповнюваність, потенціал до подолання фрагментарності управлінських рішень, підвищення їх ефективності та чутливості до цільових груп.

Визначено принципи публічного управління: залученість, адресність, підтримка, рівність і недискремінація, наступність, стандартизація та цифрікація. Аргументовано, що публічна політика, орієнтована на участь ветеранів як суб'єктів ухвалення рішень, розвиток цифрових інструментів взаємодії, налагодження зворотного зв'язку та громадського контролю є ключовими до підвищення легітимності та ефективності державного врядування в цій сфері.

Доведено, що урахування міжнародного досвіду може бути корисним для України, однак його адаптація має враховувати культурний контекст та потреби українських ветеранів.

Ключові слова: публічне управління, соціальний захист ветеранів, методологічні підходи, принципи управління, система підтримки, політика реінтеграції.

Постановка проблеми. Виклики, які постали перед Україною в умовах повномасштабного вторгнення та запровадження воєнного стану актуалізують необхідність переосмислення сфери публічного управління, зокрема у контексті соціального захисту ветеранів у зв'язку з масовим поверненням військовослужбовців до цивільного життя: забезпечення дієвої і водночас гнучкої системи, що відповідає реальним потребам і запитам ветеранів.

Реалізація ефективної держави політики у сфері соціального захисту ветеранів, результативне функціонування відповідних соціальних інститутів, наявність цілісного, узгодженого нормативно-правового забезпечення передбачає міждисциплінарний структурний аналіз, систематизацію та узагальнення кращих управлінських практик, концептів та механізмів державної підтримки.

Водночас імплементація європейських стандартів, постійна редакція та оновлення нормативних документів, що регламентують правовий статус та супровід ветеранів (Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», Постанова КМУ «Питання надання послуг деякими категоріями фахівців окремим категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, членам сімей таких категорій осіб в закладах охорони здоров'я» та інші) вимагають глибокого методологічного обґрунтування, яке дозволить сформулювати цілісне бачення підходів, принципів, функцій та інструментів управлінської діяльності, спрямованої на соціальну інтеграцію, підтримку та розвиток ветеранського середовища як важливого сегмента національної безпеки та соціальної згуртованості українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перебуваючи в умовах російсько-української війни, наша держава стикається з рядом безпрецедентних викликів, які потребують нагальних рішень: велика кількість демобілізованих військовослужбовців, необхідність їх реінтеграції у суспільство, зростання чисельності отримувачів підтримки та послуг, підвищені вимоги з боку суспільства до прозорості та ефективності надання соціального захисту.

Відбувається формування нових соціальних груп з особливими потребами (за оцінкою спеціалістів, щонайменше 10% населення України після завершення російсько-української війни будуть тією чи іншою мірою дотичними до ветеранських послуг): люди з бойовим досвідом, психологічними травмами, порушеннями адаптації, потребами у перекваліфікації та ресоціалізації. Держава має бути готовою забезпечити їм ефективну підтримку – як на рівні правового супроводу, так і через інструменти соціального захисту, медичної, освітньої, психологічної допомоги.

Натомість, гібридність, притаманна війні, поєднуючи воєнні, інформаційні, психологічні, економічні та культурні атаки, ускладнює функціонування державних інституцій, негативно впливає на оперативність реагування, ефективність міжсекторальної взаємодії, гнучкість у прийнятті управлінських рішень. Багато аспектів соціального захисту ветеранів потребують перегляду та оновлення.

У таких умовах питання соціального захисту ветеранів потребує системного дослідження та зосередження на пошуку оптимальних підходів та принципів публічного управління на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду. Аналіз сучасних наукових доробків щодо публічного управління у соціальній сфері, із акцентом на базові підходи й принципи публічного управління та теоретичні концепти, може бути застосовано для покращення ефективності соціального захисту ветеранів.

Аналіз досліджень засвідчує, що законодавство України регламентує для категорії ветеранів широкий спектр прав, пільг і компенсацій. Проте, як зазначає Л. Мазуренко, на практиці реалізація цих гарантій часто ускладнена через нестачу економічних ресурсів, нечіткі механізми виконання зобов'язань держави та відсутність належної інфраструктури. Водночас держава вимагає від військовослужбовців бездоганного виконання обов'язків, не завжди забезпечуючи адекватну підтримку у відповідь [12, с. 227].

Причиною такої невідповідності, на думку І. Грищенко, є те, що в Україні відсутній цілісний та системний підхід до реалізації державної політики щодо соціального захисту ветеранів та членів їхніх родин. Зі зростанням кількості учасників бойових дій та загиблих захисників зростають і вимоги до якості надання соціальних послуг. Натомість програми соціальної підтримки часто носять фрагментарний характер, що породжує ризик того, що ветерани, повертаючись до мирного життя, зіткнуться з глибоким розчаруванням і соціальною ізоляцією. Автор констатує, що «держава не спроможна гарантувати всі соціальні виплати й пільги, закріплені в законодавстві. Якщо ситуація залишиться незмінною, найближчим часом ветерани, які повернуться до цивільного життя, зіткнуться з невідповідністю між своїми потребами й внеском у захист країни та ставленням держави й суспільства до них. Це може призвести до серйозних соціальних наслідків» [5, с. 594-595].

Деталізуючи наявні проблеми, А. Колоско та І. Цимбалюк акцентують увагу на недосконалої адміністрування та управління, що ускладнює доступ ветеранів до реабілітаційних програм та пільг [11]. Суголомні висновки представлено у дослідженні Я. Митька. Зокрема, автор підкреслює нагальну потребу у приведенні наявної нормативно-правової бази до міжнародних стандартів, що може стати ключовою передумовою для зростання ефективності соціального захисту [13].

В цьому контексті особливої ваги набувають наукові підходи до переосмислення ролі держави у сфері соціального захисту ветеранів. Так, Є. Гордієнко обґрунтовує необхідність переходу від пасивної, патерналістської моделі соціального захисту (коли держава виступає лише як надавач пільг) до активного залучення ветеранів до процесів (створення умов для реінтеграції ветеранів та «соціального самозахисту») з метою підвищення ефективності підтримки [4]. Автор пропонує впровадження цілісної моделі з чітко визначеними суб'єктами, механізмами, принципами та інструментарієм, спрямованої на соціальний самозахист ветеранів, яка передбачає не лише надання матеріальної допомоги, але й підтримку в професійному навчанні, працевлаштуванні та підприємстві [4]. Особливу увагу приділено удосконаленню принципів державної політики: законності, прозорості, рівності, стандартизації, збалансованості повноважень і відповідальності, що унеможливить залежність гарантій від зміни політичного керівництва.

Практична реалізація цих принципів передбачає ключові напрями: інституційно-правовий (створення єдиної вертикалі управління, координацію між рівнями влади та вдосконалення законодавства); соціально-економічний (визначення пріоритетів видатків бюджету на потреби ветеранів, запровадження економічних стимулів, розвиток соціального підприємництва); інформаційно-комунікативний (побудова системи зворотного зв'язку з ветеранами, співпраця з інститутами громадянського суспільства) [4].

Наголошуючи на ролі принципів публічного управління, О. Донченко визначає принципи відкритості, прозорості, зворотного зв'язку, інноваційності та підзвітності не лише як важливі фактори забезпечення управління, а й як критерії оцінювання ефективності діяльності органів влади та підкреслює необхідність інтеграції визначених принципів у механізми функціонування сучасного публічного управління у сфері соціального захисту [6].

Досвід провідних країн (США, Великобританії, Канади, Австралії, Німеччини), представлений у дослідженнях (Л. Калмикова, І. Кобець, Ю. Попик, Е. Бінкс, Ф. Джейкоб, С. Карнер, С. Кембридж, Р. Факундо) засвідчує, що найефективнішою моделлю підтримки ветеранів є комплексний підхід, який охоплює медичну, психологічну, соціальну та економічну допомогу. У цих країнах державні програми тісно співпрацюють із неурядовими організаціями, що дозволяє забезпечити ветеранів усебічною підтримкою та сприяти їхній успішній інтеграції у цивільне життя.

Одним із ключових напрямів роботи є медична та психологічна допомога. Ветерани включені у реабілітаційні програми та програми психологічної підтримки. У США та Німеччині особливу увагу приділяють фізичній реабілітації й терапії для стабілізації психічного стану, тоді як Австралія і Канада зосереджені на психосоціальній реабілітації. Велике значення надається соціальній адаптації. Зокрема, у Великобританії та Канаді діють мережі підтримки через відповідні організації (наприклад, British Legion і SSAFA), які допомагають ветеранам підтримувати соціальні зв'язки й уникати ізоляції. В Австралії та Німеччині реалізуються різноманітні волонтерські ініціативи та заходи, спрямовані на залучення ветеранів до активного громадського життя [1; 3].

Професійна реінтеграція є ще однією важливою складовою підтримки, яка реалізується через програми (наприклад, GI Bill, Vocational

Rehabilitation and Employment), що фінансують освіту і перепідготовку ветеранів, допомагають із працевлаштуванням, надають допомогу у пошуку роботи. Окрема увага приділяється родинам ветеранів, як важливого чинника успішної реабілітації: діють програми психологічної підтримки для сімей, що допомагають їм справлятися з труднощами, пов'язаними із поверненням ветерана до мирного життя, надаються юридичні консультації з питань соціальних пільг, медичних послуг, працевлаштування тощо [2]. Вчена Т. Коленіченко у своїх наукових працях [8; 9; 10] акцентує увагу на проблемах соціальної реінтеграції ветеранів у контексті їх повернення у невоєнний соціум і досліджує даний процес шляхом їх перепідготовки на спеціальності, які користуються попитом і працевлаштування.

Як зазначають дослідники Л. Калмикова, І. Кобець, Ю. Попик, найефективнішими є саме та допомога, яка враховує усі аспекти життя ветеранів – від медичної реабілітації до професійної адаптації та підтримки сімей. Такий підхід сприяє адаптації, зниженню рівня стресу, покращенню емоційного стану та успішній реінтеграції ветеранів у суспільство. Урахування міжнародного досвіду може бути корисним для України, однак його адаптація має враховувати культурний контекст та потреби українських ветеранів. Необхідним є залучення фахових психологів і терапевтів, створення інфраструктури для надання послуг, а також розробка комплексних програм, що поєднують психологічну підтримку з навчанням і працевлаштуванням. може сприяти розбудові ефективної системи реабілітації, що є важливим для соціальної єдності та економічної стабільності країни [7, с. 29; 14, с. 109].

Таким чином, проблематика соціального захисту ветеранів потребує багатовимірного підходу, спрямованого на охоплення різних сфер реабілітації та допомоги. Системність державної політики, відкритість до зворотнього зв'язку, прозорість, законність, інноваційні підходи, узгодження з міжнародними стандартами є необхідними умовами для розвитку ефективних механізмів соціального захисту ветеранів.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз наукових досліджень щодо публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів; наукове обґрунтування та систематизація методологічних підходів (системного, інституційного, суб'єктного, порівняльного) і принципів публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів.

Виклад основного матеріалу. Ефективне функціонування публічного управління неможливе без чітко окресленого методологічного підґрунтя, що забезпечує цілісність управлінських процесів, обґрунтованість рішень, системність у реалізації соціальної політики. Методологія публічного управління визначає не лише інструментарій, а й ціннісні засади, що формують орієнтири діяльності держави у соціальній сфері та дозволяють вибудувати ефективну взаємодію між державними інституціями, громадянським суспільством та цільовими групами населення, зокрема ветеранами, що потребують соціального захисту.

Спираючись на доробок вітчизняних (Є. Гордієнко, С. Дідик, А. Клименко, С. Кузьменко, О. Кучик, Л. Рябовол, А. Семез, М. Серебро, О. Стойко, С. Телешун, В. Федорчак, В. Філіпчук) та зарубіжних науковців (К. Боулдінг, Г. Спенсер, Б. Дюркгейм, І. Еспінг-Андерсен, О. Конт, Ч. Ліндблом, Ф. Каслз, Д. Норт, М. Нуссбау, Т. Скоупол, Г. Саймон, Р. Родс, Є. Серенсен, Я. Торфінг, Е. Остром, А. Сен), які визначають сутність державного управління, теоретичні засади, методологічні підходи і принципи формування інституційних механізмів державного управління, основні складові та напрямки вдосконалення соціального захисту, його місце в політиці держави, можемо виокремити ряд методологічних підходів публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів, кожен з яких розглянемо у контексті актуальних потреб, завдань і викликів ветеранської політики в Україні.

Соціальний захист ветеранів не може бути реалізовано в ізоляції від інших соціальних запитів суспільства, що передбачає застосування *системного підходу*, який забезпечує включення соціального захисту ветеранів у єдину державну політику. Впровадження системного підходу актуалізовано у дослідженнях В. Філіпчук (методологія та імплементація системного підходу до категорії «соціальний захист»), С. Кузьменко (системний підхід в управлінні соціальним захистом), О. Конт, Є. Дюркгейм (цілісність та системність державного управління). У межах системного підходу ми розглядаємо публічне управління як цілісну, ієрархічно організовану систему, що складається з підсистем (нормативної, функціональної, інформаційної, комунікативної тощо), які взаємодіють між собою. У контексті соціального захисту ветеранів це означає, що управління має охоплювати всі рівні – від центральної виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, мережі закла-

дів соціального обслуговування, медичні установи, центри зайнятості тощо.

Завдяки системному підходу відбувається налагодження необхідної взаємодії та координації між такими елементами, як нормативно-правове регулювання, фінансування, кадрове забезпечення, інституційні структури, які спрямовують зусилля на потреби ветеранів. Системний підхід дозволяє подолати фрагментарність і забезпечити цілісну підтримку – від реєстрації статусу до повноцінної реінтеграції ветерана.

Комплекс норм, стандартів, а також правових і адміністративних механізмів державної політики у сфері соціального захисту ветеранів забезпечується завдяки реалізації *інституційного підходу*, сутність якого представлено у доробках Є. Гордієнко (інституційне забезпечення реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій), В. Федорчак (інституційний механізм державного управління), Д. Норт, Т. Скоупол (роль інституцій у формуванні політик).

Проблема соціального захисту часто виникає швидше не через відсутність політики, а через її неефективну інституалізацію. Зокрема, дублювання функцій між центральними і місцевими органами, невизначеність відповідальності за окремі напрями (психологічна допомога, працевлаштування, перекваліфікація) знижує результативність управління. У межах інституційного підходу ми маємо можливість оцінити якість публічного адміністрування, визначити слабкі місця у вертикалі управління, виявити прогалини у регуляторній базі, сформулювати пропозиції щодо її вдосконалення, ініціювати необхідність створення або реформування структур, які відповідають за дану сферу.

Ще одним фактором позитивних змін у сфері соціального захисту є впровадження *суб'єктного підходу*, який вимагає розробки і впровадження механізмів участі ветеранів у формуванні та реалізації державної ветеранської політики, що розкривається у дослідженнях І. Дегтярьової (механізми суб'єктності громадян у соціальних процесах), О. Стойко (самореалізація ветеранів через механізми громадської участі), Е. Остром, М. Бовенс (участь ветеранів як активних суб'єктів у реалізації державної політики).

Наприклад, через громадські ради при органах влади, інструменти е-демократії (електронні консультації, петиції), залучення до розробки програм на місцях. У межах даного підходу ветерани мають виступати експертами й агентами змін, а не лише отримувачами послуг, що дозволить зробити політику більш адаптованою до реальних потреб.

Порівняльно-аналітичний підхід передбачає аналіз досвіду інших країн з метою адаптації кращих практик до українського контексту, вивчення механізмів адаптації військових до мирного життя, що є критично важливим для збереження соціальної стабільності суспільства. Впровадження цього підходу актуалізовано дослідженнями С. Дідик (зарубіжний досвід фінансування соціального захисту населення), А. Клименко (соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України), Г. Еспінг-Андерсен, Ф. Каслз (порівняння моделей соціального захисту у світі).

Дослідження механізмів соціального захисту в США, Канаді, країнах ЄС дозволить Україні уникнути типових помилок і запровадити ефективні реформи. Прикладами таких успішних рішень є концепція «єдиного вікна» для ветеранів (one-stop services), створення електронних реєстрів, програми індивідуального працевлаштування, підтримка соціального підприємництва тощо.

Визначені методологічні підходи формують підґрунтя для наукового осмислення й практичної реалізації ефективної ветеранської політики, дозволяють вибудувати цілісне бачення управлінських процесів, визначити логіку взаємодії між суб'єктами публічного управління. Проте жоден із підходів не буде дієвим без опори на принципи, які визначають нормативно-ціннісні орієнтири для діяльності органів влади.

Принципи публічного управління соціального захисту ветеранів є орієнтирами, які задають вектори управлінських рішень, забезпечують демократичний характер процесів, зміцнюють інституційну сталість і підвищують легітимність дій держави в сфері соціального захисту ветеранів. Теоретичні і методичні засади, які лягли в основу визначення принципів публічного управління представлено у дослідженнях Т. Костюченко, С. Телешун, О. Петренко, І. Коліушко, І. Дегтярьової, Т. Васильєвої, І. Надольної, Т. Купер, М. Бовенс, К. Худ, А. Фанг, К. Пейтмен, Дж. Ролз та інших. Отже, основними принципами публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів можемо визначити наступні.

Принцип залученості актуалізують А. Фанг (ідеї партисипативного управління), К. Пейтмен (важливість залучення громадян у демократичне врядування), О. Кармазін (практики громадської участі у формуванні соціальної політики), І. Дегтярьова (участь громадських організацій у розробці політики соціального захисту). Передбачає активне залучення ветеранів, їхніх родин та громадських організацій до формування, реалізації

та моніторингу ветеранської політики. Це можуть бути дорадчі органи, громадські ради, публічні консультації, електронні петиції тощо. Рівень залученості визначає чутливість політики до потреб бенефіціарів.

Принцип адресної підтримки обґрунтовують А. Сен (концепція можливостей, орієнтована на індивідуальні потреби людини), Т. Васильєва (механізми адресності у системі соціального захисту), І. Надольна (аналіз системи адресної соціальної підтримки в Україні). Передбачає персоналізовані програми реабілітації, перекваліфікації, підтримки, індивідуалізований підхід до кожного ветерана, врахування його досвіду, стану здоров'я, соціального контексту.

Принцип рівності і недискримінації обґрунтовують дослідники Дж. Ролз (теорія справедливості, що базується на рівності можливостей), Н. Лавриненко (рівність у доступі до соціального забезпечення). Передбачає усі отримувачі послуг повинні мати рівний доступ до допомоги незалежно від місця проживання, звання, форми служби, походження тощо.

Принцип наступності зобов'язань влади визначено у роботах П. Пірсон (інституційна інерційність і важливість стабільності державних зобов'язань), В. Тарангул (аналіз наступності і стабільності державної політики в соціальній сфері), Т. Васильєвої (акцент на стабільності програм соціального захисту). Передбачає зобов'язання держави щодо ветеранів залишаються чинними незалежно від політичних змін.

Принцип стандартизації та уніфікації актуалізовано Г. Хофстеде (вплив уніфікації норм і процедур на ефективність державного управління), М. Хілл (стандартизація процесів у політиці реалізації державних програм), Т. Ярошенко (підходи до уніфікації процедур надання соціальних послуг). Передбачає застосування єдиних стандартів надання послуг і процедур оформлення прав, зменшення бюрократичного навантаження, підвищення доступності послуг, виключенню суб'єктивного чинника з боку посадовців.

Таким чином, комплексна реалізація визначених методологічних підходів та принципів дозволяє сформувати науково обґрунтовану, цілісну модель публічного управління, орієнтовану на результативність, справедливість і стійкість системи соціального захисту ветеранів.

Висновки. Аналіз наукових досліджень засвідчив, що публічне управління у сфері соціального захисту ветеранів потребує переосмислення як з точки зору інституційної архітектури, так

і з огляду на методологічні засади реалізації соціальної політики. Реалізація системного, інституційного, суб'єктного й порівняльно-аналітичного підходів сприятиме побудові гнучкої, адаптивної та ефективної системи управління, здатної забезпечити сталий соціальний супровід ветеранів на всіх етапах їхньої реінтеграції у суспільство.

Ключовим чинником ефективності державної політики у ветеранській сфері є дотримання принципів підзвітності, інклюзивності, ефективності, адресності, рівності та наступності. Їх комплекс-

на реалізація здатна не лише забезпечити належний рівень підтримки ветеранів, а й посилити довіру громадян до влади та сприятиме консолідації суспільства.

Перспективами подальших досліджень можуть стати аналіз ефективності цифрових сервісів у ветеранській політиці, вивчення регіональних практик, адаптація зарубіжного досвіду з урахуванням українського культурного й правового контексту, а також вивчення нових форм державно-громадського партнерства у цій сфері.

Список літератури:

1. Binks, E., Cambridge, S. The transition experiences of British military veterans. *Political Psychology*, 2018, no. 39 (1), pp. 125–142. DOI: <https://doi.org/10.1111/pops.12399>.
2. Facundo, R. Veterans Helping Veterans: Reflections on 10 Years of Community Engagement. *Journal of General Internal Medicine*, 2022, no. 37 (1), pp. 85–87. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11606-021-06986-08>.
3. Jacob, F., Karner, S. War and Veterans: An Introduction. *War and Veterans: Treatment and Reintegration of Soldiers in Post-War Societies*. Verlag Ferdinand Schöningh, 2020, pp. 1–19. DOI: https://doi.org/10.30965/9783657703333_002.
4. Гордієнко Є. П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні : дис. ... д-ра філософії з публічного управління та адміністрування. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. 296 с.
5. Грищенко І. Державна політика у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих ветеранів війни, членів сімей загиблих захисників та захисниць України. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 8 (8). С. 584–598. DOI: 10.52058/3041-1572-2024-8(8)-584-598.
6. Донченко О. С. Відкритість публічного управління як напрям наукових досліджень: основні аспекти та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 23. С. 124–130.
7. Калмикова Л., Кобець І. Професійна інтеграція військових ветеранів у соціум: психологічний досвід зарубіжжя. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024, № 4 (65). С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.4.4>.
8. Коленіченко Т.І. Методологічні принципи соціальної реінтеграції ветеранів гібридної війни. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 17 (173). С. 43–48 / голов. ред. М. О. Носко ; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів : НУЧК. DOI: 10.5281/zenodo.7080168
9. Коленіченко Т.І. Соціально-психологічні детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів гібридної війни в умовах сучасного соціуму. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 17 (173). С. 48–54 / голов. ред. М. О. Носко ; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів : НУЧК.. DOI: 10.5281/zenodo.7080189
10. Коленіченко Т. Концептуалізація поняття «реінтеграція» в умовах збройного конфлікту в Україні. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць*. Вип. 26. Кн. 1. 2022. С. 169–178. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2022-26-1-169-178>.
11. Колосок А., Цимбалюк І. Соціальний захист ветеранів війни. Ввічливість. *Humanitas*. 2024, № 3, С. 187–196. DOI: 10.32782/humanitas/2024.3.265.
12. Мазуренко Л. І. Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців: нормативно-правове забезпечення. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. С. 223–231. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.31>.
13. Митько Я. Шляхи вдосконалення законодавства, яке визначає правові засади соціального захисту учасників бойових дій. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 2 (1). С. 154–159. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-1.24>.
14. Попик Ю. В. Зарубіжний досвід соціальної роботи з ветеранами війни. *Інклюзія і суспільство*. 2024. № 3. С. 104–110.

Zakharyin A.A. METHODOLOGICAL APPROACHES AND PRINCIPLES OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF VETERANS

The article analyzes the contemporary challenges of public administration in the field of social protection of veterans, shaped by the unprecedented circumstances caused by the full-scale war and the urgent need for large-scale reintegration of military personnel into civilian life. The focus is placed on the necessity of developing a comprehensive, effective, and adaptive system of state support tailored to the individual needs of veterans, taking into account current social, humanitarian, and security demands.

The article highlights the relevance of public administration methodology, which defines not only the tools but also the value foundations guiding the state's activities in the social sphere and enabling effective interaction between government institutions, civil society, and target groups, particularly veterans in need of social protection.

An analysis of scientific approaches and research findings of domestic and foreign scholars is provided. Key methodological approaches to the management of veterans' social protection are identified and substantiated: systemic, institutional, actor-centered and comparative-analytical. Each approach is presented in the context of current needs in veteran policy, with an emphasis on their complementarity, potential to overcome fragmented governance decisions, and ability to enhance the effectiveness and sensitivity of public management toward target groups.

The article outlines the principles of public administration: involvement, targeting, support, equality and non-discrimination, continuity, standardization and certification. It is argued that public policy focused on veterans' participation as decision-makers, the development of digital interaction tools, the establishment of feedback mechanisms, and the promotion of public oversight is crucial for increasing the legitimacy and effectiveness of governance in this sphere.

It is demonstrated that while international experience can be valuable for Ukraine, its adaptation must consider the cultural context and specific needs of Ukrainian veterans.

Key words: public administration, social protection of veterans, methodological approaches, management principles, support system, reintegration policy.